

SOME METAPHYSICAL PROBLEMS CONCERNING THE SUBJECT MATTER OF MEDICAL KNOWLEDGE

UDC: 101+111

Dmitriy Lyashenko

PhD, Associate Professor,

department of Philosophy, NUOMA,

department of Philosophy, Bioethics and Foreign Languages, ONMedU

Abstract: In the article I discuss the distinction between the object of study and the subject matter of scientific research, and explore the metaphysical foundations necessary for the explication of the object of study and subject matter of medicine. I argue that the subject matter of medicine is related to the instantiation of the ontologically independent universal of ideal functioning, which is realized in particular non-ideal circumstances, giving rise to a disposition for a disease. I employ the concept of grounding as a type of metaphysical dependence to formulate particular conditions of the distortion of the universal of health. I also consider the application of Platonism to the definition of disease, and argue that not every interpretation of Platonism is sufficient for a correct definition of disease.

Keywords: object of study, subject matter, modeling, Platonism, metaphysical dependence, grounding, universals, disease, medicine.

Intro

It is useful in the philosophy of science to differentiate between the object of study and the subject matter of a particular scientific research. There can be different names for variations of this distinction, among which are theoretical scheme and reality, direct and indirect subject of study³. We will consider these distinctions from the point of view of the relation of representation between target systems (object of study) and models (subject matter). The distinction presupposes that science deals

---

³ in some aspects, this distinction is closely related to the theoretical vs. observation discussion of the Received View (see Frigg 2022, Suppe 1977)

only with idealized and simplified models of reality and confronts it only through a set of theoretical and practical means. This simplification and idealization of reality relies on certain metaphysical assumptions about the nature and the structure of reality. Science presupposes metaphysics.

In this article I am interested in the metaphysical foundations necessary for the explication of the object of study and the subject matter of medicine.

Modeling of the Object of Study and the Subject Matter.

In my terminology an object of study (or a target system) is whatever we direct our attention to. This notion describes the limits of a particular research, the ground which can be ‘surveyed and touched’ in the study by particular models of particular science or group of sciences. I.e., object of study as a notion is directed to reality or a piece of it (I hold that intuitively we understand what terms ‘reality’ and ‘real’ means, but of course this is not a trivial question (see e.g., Chalmers, French 2014, Bliss, Priest 2018, Ляшенко 2015)).

In this terminology the subject matter is a model of an object of study where model (subject matter) represents or exemplifies its target system (object of study) by relation of representation⁴. We never come at the target system (piece of reality, an object of study) unarmed. Loosely speaking the process of modeling begins at the level of *cognitive system* (which involves perception and the use of language of some kind). Then the process of modeling could proceed to a more deliberate level of *conceptual modeling*, which involves more sophisticated means: philosophical reflection, special scientific languages (including elements of formal ones), theories, hypotheses, scientific conundrums and problems which regulate modeling of the target system in question according to special purposes and tasks of some particular theoretical frameworks (it is at this level of modeling we are dealing with theory ladenness). Then the process of modeling can proceed for example to mathematical and computer levels of representation.⁵

---

⁴ On modeling see Frigg 2022.

⁵ This simple scheme can be enlarged in a more detailed fashion but its not our concern here.

Definition of Modeling.

Loosely speaking, by *modeling* I mean a representation or substitution of one thing ⁶ by the other in some particular aspect (property or relation) through the context-dependent use of some morphism between objects in question. For the simplicity sake let's say that one thing models another when the target system is isomorphic to the model⁷.

Suppose that some piece of reality (a target system T_s) has the structure $St = \langle Dt, Rt \rangle$ which is isomorphically mapped onto another system (M_s) with the structure $Sm = \langle Dm, Rm \rangle$, i.e. there is a mapping conventionally $f: St \rightarrow Sm$, such that it is a) bijective (surjective and injective). I.e., there is one-to-one mapping from $St = \{t_1, t_2, \dots, t_i\}$ to $Sm = \{m_1, m_2, \dots, m_i\}$ for every i ; b) and f preserves the relations between T_s and M_s , i.e. the elements $t_1, \dots, t_n$ of St realize the relations Rt iff the elements $m_1 = f(t_1), \dots, m_n = f(t_n)$ of Sm realize the relations Rm . Then we say that M_s is a model of T_s .

It's important to keep in mind that sciences never deal with the reality itself, that the direct object of study of any science is a model (s) of some particular target system, and the relations between them are never so simple as we've described.

Classification of Sciences According to Their Object of Study.

Conceptual modeling involves at least three levels of specification of the target system: philosophical, general scientific, disciplinary. Philosophical level includes implicit or explicit solutions considering specific metaphysical presuppositions about reality (ontological, epistemological, logical and methodological, axiological commitments). It is at the philosophical level that the object of study differentiates from reality (well, reality as being already modeled at the level of cognitive modeling). General scientific level of conceptual modeling places an object of study into general correspondence with the generalized (on the basis of some particular metaphysics of course) scientific picture of reality with specific borders, when

---

⁶ By 'thing' I mean anything that can be named (cf., Uyemov 1999, Уѐмов 2015).

⁷ Usually it's not that simple. For a profound discussion and criticism of different positions on modeling see Frigg 2022.

disciplinary level aims at the target system in accordance with the particular purposes, expectations, problems and tasks of a scientific research, theoretical and practical means of a particular science. At the disciplinary level of conceptual modeling we are faced with the passage from the level of an object of study to a particular subject matter, i.e. from the target system to its disciplinary model. What we are dealing here with can be formulated in terms of the research program with the formulation of the problem of research, assumptions about the structure of research in a form of particular tasks that need solutions, query about the problem of adequacy of chosen methodology to the tasks in question etc. In the end, applying some research program to some particular object of study we construe a model of a target system.

At the level of conceptual modeling, we can differentiate between classes of target systems (objects of study) and classes of models (subject matters) of sciences. The classification of fundamental sciences in relation to their object of study is well-known from middle school lessons on Science. There are Natural Sciences, Social Sciences, Humanities (sometimes called Cultural Sciences), and Formal Sciences. Natural Sciences have Nature - the material, physical universe - as their object of study. A rather trivial but important thing to understand is that at this level of abstraction, physics, chemistry, and biology study the same object of study. In other words, they are not different from each other in relation to their generalized target system - Nature. However, they investigate different aspects of the material world and through their research programs, by applying different theoretical and practical means, they construe different subject matters and models of Nature, such as physical systems, chemical compounds and processes, and life. Social Sciences study Society as their object of study. Sociology, economic theory, political science, and law concentrate their research attention on different aspects of Society (social facts, economic relations, political power, legal regulations), but nevertheless, Society or social relations are their common object of study.

Humanities study Culture as their object of study, as a result of specific intersubjective language-dependent meaningful human activity. For example, such

cultural sciences as history, literature theory are interested in different aspects (temporal, text-related) of Culture. Formal sciences, such as mathematics and logic, study abstract Forms or Structures as their objects of study and consider different aspects of them (e.g., quantitative and proof-related) at the level of their subject matters. There has been and can be said a lot about the relations between these different objects of study, for example, reduction, supervenience, and fundamentality or dependence relations (e.g. Bliss, Priest 2018, Nagel 1961, Suppe 1977). However, this is not our concern here. It is enough to say that intertheoretic or inter-scientific relations can be formed not just inside particular groups of sciences (Natural, Social, etc.), i.e., when we get biochemistry or political economy, but even between different objects of study, which is sometimes more problematic (cf. sociobiology and mathematical physics). Another thing to consider is when dealing with interdisciplinary approaches and sciences such as systems science or complexity science, semiotics, and cognitive science, which emerged to transgress boundaries of particular objects of study (see Ladyman 2020, Lyashenko 2021, Цофнас 1999, Уёмов 2000, Ляшенко 2015, Ляшенко 2018).

The Object of Study of Medicine.

Let's turn to the concrete case of the object of study of medical science. What kind of science is it, and what is its object of study? Given the variety of natural (mostly biological) disciplines studied by medical students, we could conclude that medicine belongs to the group of natural sciences. Thus, its object of study must be Nature. However, when we consider such important categories for medicine, such as patient, health, and disease, we cannot help but notice their social, cultural, and even deeper axiological aspects. "The concept of health...now encompasses physical, mental, emotional and social aspects. Challenges to mental, emotional and social aspects of a healthy state are nearly always value-laden". (Thompson, Upshur 2018, p.23). Compare with a systemic view of the patient as a bio-psycho-social agent (Sadegh-Zadeh 2015), or with such interesting differentiations of the concept of disease into subjective (illness), social (sickness), and naturalistic (disease) (Hoffman

2021). Mario Bunge thinks that contemporary medicine is intrinsically systemic and interdisciplinary or “multidisciplinary” (Bunge 2013, p. 208). “As with other fields, in medicine it is systems all the way, from molecule to cell to organ to whole organism to nature of society” (Bunge 2013, p. 44). “In other words, modern medicine is not an aggregate but a system of disciplines, and its practitioners interact with one another because each of them knows the part of the same whole. In turn, this epistemic unity is due to the fact that all medical specialties deal with the same thing: the patient, an animal very much like other animals, except for its exceptionally evolved brain and social life” (Bunge 2013, pp. 44-45). Thus, we can conclude that the object of study in medicine is an intersection between the domains of different fundamental sciences, namely Nature, Society, and Culture. The common element of this intersection is the human being seen as a complex system⁸. However, what is the subject matter of medicine, and what can be considered as a model of our complex target system? The answer to this question will follow only after answering metaphysical questions on the nature of reality, particularly of human reality. Therefore, to consider these questions, we need to delve into some metaphysics.

Metaphysical Foundations of the Subject Matter of Medicine.

As I have already mentioned, conceptual modeling involves at least three levels of specifying the object of study: philosophical, general scientific, and disciplinary. Philosophical presuppositions describe the object of study in the first approximation, i.e., among other things, they delineate the metaphysical boundaries of research, provide a general explanation of the nature, structure, and development of things, the relations of dependence between them. They explain why different phenomena can be of the same nature, describe what the laws of nature are, justify our epistemic practices, explain the general purpose of research, and so on. The philosophical level is the foundation on which more concrete levels of research are built.

---

⁸ About some problems and perspectives of the systems view of medical knowledge see (Bunge 2013, Capra, Liusi 2016, Hoffman 2021, Sadegh-Zadeh 2015, Thompson, Upshur 2017, Ляшенко 2018, 2020, 2023)

Here, we are interested in the metaphysical foundation of medical science that is adequately suited for the peculiarities of medical knowledge. Generally, we won't be interested in natural ontological implications (only tangentially), but mostly in some structural ones and those including the relation of dependence. If we ask the question "what is an adequate metaphysical foundation for medical science?", my hypothesis is – "That one which accepts universals (i.e. either Platonism or Aristotelianism)". Let's concentrate on the Platonic solution of our problem, in particular, on One-Many relations and the relation of metaphysical dependence.

On Universals.

Usually, we accept universals or something which functions like them in order to explain why and how numerically different things obtain the same nature (i.e., have the same properties), resemble each other (stand in relations of similarity), and cause each other, etc. When we can say that a is F and b is F , we consider a and b to have the same nature, resemble each other, etc. For example, such particulars (abstract particulars)⁹ as physics, biology, and chemistry are natural sciences (i.e., they have a property of being a natural science). Physics, chemistry, and biology resemble each other because they have the same nature - they are *natural* sciences. A nominalist (if she would accept an ontology with abstract particulars in the first place) would say otherwise: that physics, chemistry, and biology don't have the same nature; they are just similar (resemblance nominalism) or belong to the same class (class nominalism), without a real explanation of why this is so (because an explanation would necessarily involve universals or their functional substitutes: similarity, class, etc.).¹⁰

Platonic View of the Subject Matter of Medicine.

Let's return to the topic of the subject matter of medicine. A medical doctor who knows that some particular set of signifiers $\{s_1, s_2, \dots, s_n\}$ in such and such initial conditions I signifies an object a which has a property F , not just in this particular

---

⁹ I am aware that for some people it sounds shocking, but for the sake of example we can consider science₁, science₂, ... science_n to be particulars of some group of sciences.

¹⁰ For details see classic Armstrong 1978/2009, and more recent work of Alvarado 2020

case but in all similar cases, i.e. F as a property of a indicates some type of dysfunction in the patient's organism, i.e. plays the role of a universal U (and it is obvious that medical education is only possible by acquiring knowledge about such universals). Thus, platonically speaking, a having property F , i.e. a disease Fa , is an instantiation of the universal U . Thus there must be a platonic Form U for a disease Fa (e.g. Sadegh-Zadeh 2015, p. 757). The question is whether such a thing is even possible from the Platonic point of view?

If we understand 'Platonism' as a type of realism, such as mathematical Platonism, that concerns the nature of universals where universals are i) independent of their instantiations and ii) their instantiations depend on them (Shapiro 1997, Zanetti 2022), then our medical Platonist can accept the previous consideration of the nature of disease. However, if we follow a more precise Platonic view of ontology, explicitly described by Plato in *Timaeus* and implicitly in other dialogues such as *Parmenides* and *Sophist*, we may obtain more accurate and interesting details.

In a nutshell, in *Timaeus* Plato describes a dualistic picture of reality with two eternal substances that serve as the source of spatio-temporal existence. These two substances are independent of each other and are divided into i) transcendent, eternal, immutable, and perfect Forms (the world of true and actual existence, the source of the nature, self-identity, and perfection of things), and ii) eternal, constantly moving, chaotic, and formless 'empty space' or receptacle – Khora (which in itself is the world of eternal never-fulfilling possibilities, the source of differentiation, singularity, change, and destruction of things). (Plato 1997).

Forms and Khora are the fundamental sources of nature, sameness, differentiation, multiplicity, singularity, and disintegration of things. We can assume that the number of Forms could be large, but not infinite. In principle, their amount should be related to the possible quantity of the essences of similar phenomena in the world of things. However, not everything in the phenomenal world is an instantiation of Forms because they are perfections by their nature (perfections in ontological and ethical senses). In *Parmenides* Parmenides asks Socrates about the Form for dirt, and

Socrates hesitates (Plato, *Parmenides* 130 b-e). Returning to our question from the previous section, we can conclude that the universal for a disease is either an oxymoron or a contradiction from the Platonic point of view. Nevertheless, it is obvious that without something functioning as a universal, we cannot understand neither health nor disease.

Health and Disease and Metaphysical Dependence.

According to Plato, not everything that exists in the world of things has a Form behind it. The source of imperfection (both ontological and ethical) is the third kind of being, Khora¹¹. What is important is that not all things, phenomena, and processes stand in the relation of ontological dependence to Forms. There are such things, phenomena, and processes that exist in the inversion mode (such as dirt, evil, disintegration, etc.) and have as their ground the chaotic and constantly moving realm of possibility. We should distinguish between two different relations of metaphysical dependence. Following Alvarado (Alvarado 2020, p. 9-10) we can get:

Ontological Dependence = x depends on y iff, if x exists then it is impossible for y not to exist.

Ontological Grounding = y grounds x iff, if y exists then it is not possible for x not to exist.

If universals are instantiated following the relation of ontological dependence, they are ontologically independent of things, but are nevertheless ontologically grounded on them, expressing themselves through things.

We can assume that health (a Platonic universal for the ideal functioning of the organism) is ontologically independent of the particular circumstances of the external and internal relations of the organism's functioning. Tom Johns (an African American, 53 years old) and Svetlana Prihodko (Ukrainian, 24 years old) can show more or less the same signs of normal functioning of their organisms within the normal range. However, this idealized and generalized picture changes and varies

---

¹¹ In a way, Khora is the source of creativity and diversity and can be considered a good thing, but that is not our concern here.

every time we consider the notion of a disease (as a dysfunction of the normal functioning of an organism) and include a particular inversion F^{-1} of the normal conditions F (internal and external, including social and cultural circumstances) of the patient's organism. In other words, when the normal (as an idealized and universal) functioning of an organism is disrupted (by 'Khora'), i.e., a universal U is being grounded on the particular body in the particular circumstances, we get a disease. Thus, health can be formulated as an idealized normal functioning (independent of the substrate), which, when being grounded in every particular case, gives us the possibility for a dysfunction of normal conditions – a disease. To put it differently, the universality of disease stems from the universality of health, which particular instantiation is being distorted due to the material particularity of the substrate (Khora, Ground), giving us some particular predispositions for a dysfunction of some kind, which is usually developed throughout the process of life.

Conclusion

Not every interpretation of Platonism is sufficient for the correct definition of disease because an application of the transcendent Form for a disease may involve contradiction. However, with the notion of grounding as a type of metaphysical dependence (related to Khora), we can formulate particular conditions of the distortion of the universal of health. Returning to our subject matter – the subject matter of medicine - we can conclude that a particular model of the object of study of medicine (target system: human being as an intersection between natural, social, and cultural realities) is a patient, a 'diseased' organism, included in social and cultural activity, which in turn is the realization (instantiation or embodiment) of the ontologically independent universal (s) of ideal functioning (the universal of health) in some particular non-ideal circumstances (Khora). When such a universal as health is being grounded in the particular organism, we get a disposition for disease (set of possibilities for disintegration, dysfunction, etc.). The important point is that health or disease as ding-an-sich are not the subject matter of medicine. Only their instantiation on a particular substrate through the twofold process of metaphysical dependence is.

REFERENCES

- Alvarado, J.,T. (2020). *A Metaphysics of Platonic Universals and their Instantiations: Shadow of Universals*. Cham: Springer.
- Armstrong, D. M. (1978/2009). *Nominalism and Realism: Volume 1: Universals and Scientific Realism*. Revised ed. Cambridge: Cambridge UP.
- Bliss, R. (ed.), Priest, G. (ed.). (2018). *Reality and its Structure: Essays in Fundamentality*. Oxford: OUP.
- Bunge, M. (2013). *Medical Philosophy: Conceptual Issues In Medicine*. Singapore: WSP Co Pte Ltd.
- Capra, F., Luisi, P.I. (2016). *The Systems View of Life: a Unifying Vision*. Cambridge: CUP.
- Chalmers, D. (2022). *Reality+: Virtual Worlds and the Problems of Philosophy*. London: Penguin BLtd.
- Frigg, R. (2022). *Models and Theories: A Philosophical Inquiry*. N.-Y.: Routledge.
- French, S. 2014. *The Structure of the World: Metaphysics and Representation*. Oxford: Oxford University Press.
- Hofmann, B. (2021). Vagueness in Medicine: On Disciplinary Indistinctness, Fuzzy Phenomena, Vague Concepts, Uncertain Knowledge, and Fact-Value-Interaction. *Axiomathes*. doi.org/10.1007/s10516-021-09573-4.
- Ladyman, J., Wiesner, K. (2020). *What Is a Complex System?*. Yale: YUP.
- Lyashenko, D. (2021). The system study of consciousness: the problem of adequacy. In *Development of Scientific, Technological and Innovation Space in Ukraine and EU Countries*, 3rd ed., Riga, Latvia: Baltija publishing, pp. 340- 365.
- Nagel, E. (1961). *The Structure of Science*. London: Routledge and Keagan Paul.
- Plato. *Complete Works*. (1997). Ed. John M. Cooper, Ed. D. S. Hutchinson. Cambridge US: Hackett Publishing Co, Inc.
- Sadegh-Zadeh, K. (2015). *Handbook of analytic philosophy of medicine*. Berlin: Springer.

- Shapiro, S. (1997). *Philosophy of mathematics: structure and object*. N.-Y.: Oxford UP.
- Suppe, F. (1977). The Search for Philosophical Understanding of Scientific Theories. In F. Suppe (ed.), *The Structure of Scientific Theories*. Urbana and Chicago: University of Illinois Press, pp. 3–241.
- Thompson, P., Upshur, R. (2017). *Philosophy of Medicine: An introduction*. London: Routledge.
- Уємов, А. І. (1999). The ternary description language as a formalism for the parametric general systems theory: part 1. *International Journal of General Systems*, 28, 351–366.
- Zanetti, L. (2022) Aristotle's Problem. In Oliveri, G. (ed.), Ternullo, C. (ed.), Boscolo, S. (ed.). *Objects, Structures, and Logics : FilMat Studies in the Philosophy of Mathematics*. Cham: Springer, pp. 17-29.
- Ляшенко Д.Н. Семиотическое моделирование реальности. – Одесса: Печатный дом, 2015. – 168 с.
- Ляшенко В.В. Нейронаука и предпосылки к интеграции западной и восточной медицины // Свідомість, мозок, мова: актуальні проблеми та досягнення: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 19-20 квітня 2018р.). – Львів: ЛНУ ім. Д. Галицького, 2018. – С.144-147.
- Ляшенко В.В. Системный подход как методологическое лекарство для современной медицины // Res systemica: збірка робіт, присвячена 90-річчю проф. А.І. Уйомова [монограф.]. – 2 –ге вид. – Одеса: Видавник С.Л. Назарчук, 2020. – С. 132-139.
- Ляшенко В.В. Теоретико-системний аналіз релевантності критеріїв наукового пізнання в сучасних моделях медицини // Людина як цілісність: традиції та інновації: Збірник матеріалів V Міжнародної наукової конференції (20 жовтня 2022 р., м. Одеса) / Одеськ. нац. мед. ун-т, каф. філософії, біоетики та іноземних мов, Міжнародна академія психосінергетики та альфології та ін. ; ред. кол.: В. Б. Ханжи (відп. ред.) та ін. – Одеса, 2023. – С. 46-51.

Цофнас А.Ю. Теория систем и теория познания. – Одесса: АстроПринт, 1999. – 308 с.

Уёмов А.И. Вещи, свойства и отношения. - Одесса: Печатный дом, 2015. – 184 с. Репринт.

Уёмов А.И. Системные аспекты философского знания. – Одесса: студия Негоциант, 2000. – 160 с.

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Одеського національного медичного університету
(протокол № 4 від 23 лютого 2023 р.)

Редакційна колегія:

Доннікова І. А. - доктор філософських наук, професор, завідувачка кафедри філософії Національного університету «Одеська морська академія»;

Кривцова Н. В. - кандидат психологічних наук, голова Професійної асоціації дослідників ТОВ «Міжнародна академія психосінергетики та альфології», керівник відділу психологічного консультування Одеського національного медичного університету;

Ляшенко Д. М. – кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії Національного університету «Одеська морська академія», доцент кафедри філософії, біоетики та іноземних мов Одеського національного медичного університету;

Медянова О. В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри диференціальної та спеціальної психології Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, доцент кафедри філософії, біоетики та іноземних мов Одеського національного медичного університету;

Мокрієнко Е. М. – старший викладач кафедри філософії, біоетики та іноземних мов Одеського національного медичного університету;

Русалкіна Л. Г. – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри філософії, біоетики та іноземних мов Одеського національного медичного університету;

Терзі О. О. – доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри судової медицини Одеського національного медичного університету.

Відповідальний редактор:

Ханжи В. Б., доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, біоетики та іноземних мов Одеського національного медичного університету.

Рецензенти:

Дубініна В. О. – доктор філософських наук, доцент, завідувачка кафедри філософії та суспільних наук Полтавського державного медичного університету;

Варинська А. М. - кандидат філологічних наук, професор, завідувачка кафедри українознавства Національного університету «Одеська морська академія».

Л 937 Людина як цілісність: традиції та інновації: Збірник матеріалів V Міжнародної наукової конференції (20 жовтня 2022 р., м. Одеса) / Одеськ. нац. мед. ун-т, каф. філософії, біоетики та іноземних мов, Міжнародна академія психосінергетики та альфології та ін. ; ред. кол. : В. Б. Ханжи (відп. ред.) та ін. – Одеса, 2023. – 315 с.

У збірнику матеріалів запропоновано міждисциплінарний погляд на актуальні проблеми буття людини, що несе в собі як інтерпретації традиційних вчень та підходів, так і інноваційні розробки. Представлено результати осмислення людини як цілісності через зіставлення філософських, соціально-гуманітарних і природничо-наукових підходів. Окремою рубрикою висвітлено матеріали круглого столу, присвяченого 20-річному ювілею Одеського відділення Українського синергетичного товариства. Для дослідників питань людського існування та самовдосконалення.

Матеріали опубліковані в авторській редакції.

Редакційна колегія не завжди поділяє позиції авторів. За точність, достовірність та коректність викладеного матеріалу всю відповідальність несуть автори.

Зміст

ПЕРЕДМОВА	5
АНТРОПОЛОГІЧНИЙ ВИМІР СУЧАСНОГО ЗНАННЯ	5
<i>Raikhert K. ON THE INTEGRATED EXPLANATION OF TWO-SYSTEMS THINKING</i>	6
<i>Ратніков В.С. АНТРОПОЛОГІЗМ ФІЛОСОФІЇ Ч. ПІРСА</i>	9
<i>Шевченко С.Л. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ЕКЗИСТЕНЦІАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ В ІНТЕГРАТИВНОМУ РЕАЛІЗМІ К.Ф. РАЙНХАРДТА</i>	14
<i>Ханжи В.Б., Вучко О.В. КОНСТИТУТИВНА ІНТЕНЦІЙОВАНІСТЬ СВІДОМОСТІ У КОНЦЕПЦІЇ ФЕНОМЕНОЛОГІЧНОГО ЧАСУ Е. ГУССЕРЛЯ ТА ФАЗИ АНТРОПНОГО ЧАСУ</i>	21
ФІЛОСОФСЬКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ МЕДИЦИНИ ТА ПСИХОЛОГІЇ	33
<i>Вастьянов Р.С. ФІЛОСОФСЬКІ КАТЕГОРІЇ В РОЗУМІННІ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ПОЛОЖЕНЬ ПРО ХВОРОБУ ЛЮДИНИ. НОЗОЛОГІЯ, ПАТОГЕНЕЗ ТА САНОГЕНЕЗ ЯК КАТЕГОРІЇ В ТЕОРЕТИЧНІЙ МЕДИЦИНІ</i>	33
<i>Криленко В.І., Дергунова О.І. ПСИХОЛОГІЧНА ОСНОВА ОСМИСЛЕННЯ НОРМИ ПРАВА</i>	41
<i>Ляшенко В.В. ТЕОРЕТИКО-СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ РЕЛЕВАНТНОСТІ КРИТЕРІЇВ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ В СУЧАСНИХ МОДЕЛЯХ МЕДИЦИНИ</i>	46
<i>Lyashenko D. SOME METAPHYSICAL PROBLEMS CONCERNING THE SUBJECT MATTER OF MEDICAL KNOWLEDGE</i>	52
<i>Місерджи С.Д. ДНК ЯК ІДЕНТИФІКАТОР ПРИРОДНО ОБУМОВЛЕНИХ МЕЖ ЛЮДИНИ У КОНТЕКСТІ БІОМЕДИЧНОЇ ЕТИКИ</i>	65
ПРОБЛЕМА ЦІЛОГО І ЦІЛІСНОСТІ У СФЕРАХ ФІЛОСОФІЇ, НАУКИ, РЕЛІГІЇ ТА МИСТЕЦТВА	71
<i>Гольд О.Ф. ПОЛІКОНФЕСІЙНІСТЬ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА АНТИГЛОБАЛІЗАЦІЇ</i>	71
<i>Єршова-Бабенко І.В. КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСЬКОЇ МАКРОЦІЛІСНОСТІ – КОНЦЕПТ “BRAIN-PSYCHE (MIND/CONSCIOUSNESS...)”</i>	76
<i>Нарбутова Т.Є., Спаський І.Д. ФІЛОСОФСЬКА ТРАДИЦІЯ ЯК СУКУПІНІСТЬ ДУХОВНИХ ВПРАВ ЗА П'ЄРОМ АДО У КОНТЕКСТІ ПРАКТИК ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ВІДТВОРЕННЯ ЦІЛІСНОСТІ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ЕНТРОПІЙНИХ ПРОЦЕСІВ СУЧАСНОСТІ</i>	108
<i>Петрушенко О.П. ПРИНЦИП ЦІЛІСНОСТІ ЛЮДСЬКОЇ ОСОБИСТОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ ЇЇ ЗБЕРЕЖЕННЯ У СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ</i>	108
<i>Петрушенко В.Л. РЕЛІГІЙНИЙ АСПЕКТ ЦІЛІСНОСТІ ЛЮДИНИ</i>	112
<i>Поплавська Т. М., Федорова І.В. ХОЛІСТИЧНИЙ КОНЦЕПТ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА</i>	117

СУСПІЛЬНІ, ПСИХОЛОГІЧНІ ТА СОМАТИЧНІ СКЛАДОВІ ЗДОРОВ'Я В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ.....	123
<i>Кокоріна Ю. Є., Філіпенко Д.В. ДОСЛІДЖЕННЯ ПИТАННЯ ВПЛИВУ МАС-МЕДІА НА АГРЕСИВНУ ПОВЕДІНКУ ПІДЛІТКІВ .....</i>	<i>123</i>
<i>Стоянов О.М. ДЕЯКІ ФАКТИ ЕПІДЕМІЙ НЕЙРОІНФЕКЦІЙ В ОДЕСІ, АНАЛОГІЇ З КЛІНІКОЮ, ПРОНИКНЕННЯМ В ОРГАНІЗМ І УСКЛАДНЕННЯМИ COVID-19 .....</i>	<i>128</i>
НОРМАТИВНІ ПРАВИЛА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ТА ЇХНЄ ЮРИДИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ.....	153
<i>Терзі О.О. БІОЕТИЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕПРОДУКТИВНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ .....</i>	<i>153</i>
ІНДИВІДУАЛЬНЕ І ТИПОВЕ В ДОСЛІДЖЕННІ ПСИХОЛОГІЧНОГО ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я.....	156
<i>Медянова О.В. МЕТОД ІОРТ ФРАНЦА РУППЕРТА У ТЕРАПІЇ ПСИХОТРАВМИ.....</i>	<i>156</i>
<i>Spicer G. HOW SYSTEM CONSTELLATIONS CAN IMPACT THE COURSE AND OUTCOME OF AN ILLNESS.....</i>	<i>168</i>
ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ, РЕСУРСИ І РЕЗЕРВИ САМОЗДІЙСНЕННЯ ОСВІЧЕНОЇ ЛЮДИНИ	175
<i>Кривцова Н.В. SMART-МОДЕЛІ ДЕ-СУГЕСТІЇ: ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ САМОЗДІЙСНЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ДОСЛІДНИКА ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ .....</i>	<i>175</i>
<i>Petinova O. NEW AGE AND PERSPECTIVES OF THE FORMATION OF THE HOMO CREATOR.....</i>	<i>195</i>
ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ВІДТВОРЕННЯ ЦІЛІСНОСТІ ЛЮДИНИ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ	200
<i>Вергелес К.М., Куліш П.Л., Школьнікова Т.Ю. ХРИСТИЯНСЬКА КОНЦЕПЦІЯ ЦІЛІСНОСТІ ЛЮДИНИ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО РЕЛІГІЙНО-ФІЛОСОФСЬКОГО ДИСКУРСУ .....</i>	<i>200</i>
<i>Кулачинський М.М. ЦИВІЛЬНА ЛЮДИНА У КОНТЕКСТІ «НОВОЇ ВІЙНИ» НА ПРИКЛАДІ ІТАЛІЙСЬКИХ ВІЙН.....</i>	<i>207</i>
<i>Недашківська В.Г., Михайленко В.Л. МАЙНДФУЛНЕС-ПРАКТИКИ: ЧОМУ МЕДИТАЦІЇ МОЖУТЬ ЗРОБИТИ НАС СТІЙКІШИМИ ДО ПЕРЕЖИВАННЯ ДОСВІДУ ВІЙНИ .....</i>	<i>218</i>
<i>Пунченко О.П. ВОЄННИЙ КОНФЛІКТ У СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИНАХ СУЧАСНОГО СВІТУ – ОСНОВА ДИСГАРМОНІЇ В ОХОРОНІ ЗДОРОВ'Я ЯК ГЛОБАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА .....</i>	<i>223</i>
<i>Пустовіт С.В. МОРАЛЬНА ЦІЛІСНІСТЬ ЛЮДИНИ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ.....</i>	<i>227</i>
<i>Рудінська О.В., Князькова В.Я. ПРОБЛЕМА ЗБЕРЕЖЕННЯ ЦІЛІСНОСТІ ОСОБИСТОСТІ ЛІКАРЯ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ.....</i>	<i>2322</i>

ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В ГАЛУЗЯХ ОСВІТИ, МИСТЕЦТВА ТА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	236
<i>Абрамович В.Є. СИНЕРГІЯ ПРАГМАТИЧНОГО ТА ТВОРЧОГО ПІДХОДІВ У МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ: ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ .....</i>	<i>236</i>
<i>Борщ В.І. ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПСИХОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я .....</i>	<i>241</i>
<i>Данилко М.В. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В ОХОРОНІ ЗДОРОВ'Я.....</i>	<i>245</i>
<i>Доннікова І.А. КУЛЬТУРА ЯК ШЛЯХ ДО ЩАСТЯ: ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ПІД ЧАС ВІЙНИ .....</i>	<i>248</i>
<i>Касьянова О.М., Квасник О.В. ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ГІГІЄНИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ .....</i>	<i>255</i>
<i>Кур'язова О.В. ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ: МОВНИЙ АСПЕКТ.....</i>	<i>260</i>
<i>Лазор Н.В. КОМУНІКАЦІЙНІ БАР'ЄРИ ПРИ ПЕРЕДАВАННІ ТА СПРИЙНЯТТІ ІНФОРМАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ .....</i>	<i>263</i>
<i>Нагачевська С.В. ПОЄДНАННЯ ТРАДИЦІЙНИХ ТА НОВІТНІХ ФОРМ У ВИКЛАДАННІ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТАМ-МЕДИКАМ.....</i>	<i>267</i>
<i>Нетребчук Л.М. ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....</i>	<i>270</i>
<i>Русалкіна Л.Г. ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ .....</i>	<i>273</i>
<i>Ткаченко К. CHARACTERISTICS OF THE ORGANIZATION OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS AND SPECIFICS OF THE EDUCATIONAL PROCESS IN CHINA .....</i>	<i>275</i>
<i>Уварова О.О. ІМІДЖЕВА ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.....</i>	<i>281</i>
КРУГЛИЙ СТІЛ, ПРИСВЯЧЕНИЙ 20-РІЧНОМУ ЮВІЛЕЮ ОДЕСЬКОГО ВІДДІЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО СИНЕРГЕТИЧНОГО ТОВАРИСТВА	284
<i>Єршова-Бабенко І.В. ДО 20-РІЧЧЯ ОДЕСЬКОГО ВІДДІЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО СИНЕРГЕТИЧНОГО ТОВАРИСТВА.....</i>	<i>284</i>
<i>Добронравова І.С. ЦІЛІСНІСТЬ ЯК ЄДНІСТЬ БАГАТОМАНІТНОГО .....</i>	<i>290</i>
<i>Гончарова О.Є. ПРОБЛЕМА ЗМІНИ ХАРАКТЕРА ВЗАЄМОДІЇ ЛЮДИНИ ТА МАШИНИ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ НАДМІРНОСТІ І ЕКСПОНЕНЦІЙНОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА .....</i>	<i>295</i>
<i>Козобродова Д.М. ТРАНСФОРМАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ У КОНТЕКСТІ ЛЮДИНОМІРНОСТІ .....</i>	<i>302</i>
СПИСОК АВТОРІВ	307